

Asia: VM/1897/03.01.01/2019

Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetukseksi toiminnan tehostamisen, sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen ja pelastustoimen uudistamisen valtionavustuksista.

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit asetustalonnoksesta

Rahoitus, jota asetus koskee, on merkittävä panostus sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastuspalveluiden kehittämiseen sekä pitkällä tähtäimellä myös kustannusten hillintään. Kuntien jyrkästi heikentyneen taloustilanteen vuoksi kehittämisrahoitus on myös välttämätön, jotta Rinteen hallitusohjelman tavoitteita voidaan edistää ja edellisen valmisteluvaiheen tulokset hyödyntää. Rahoitus on erityisen tärkeää niissä maakunnissa, joissa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne on hajanainen ja joissa suunnitteilla oleva tehtävien siirto kunnista maakuntaan tarkoittaa laajaa ja moniulotteista muutosta.

Asetustalonnos on varsin selkeä. On hyvä, että asetus mahdollistaa kehittämistyön suuntaamiseen alueiden tarpeiden mukaisesti. Avustuksen suhdetta muihin valtionavustushakuihin – erityisesti Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmaan - on syytä viestinnässä selventää. Kehittämistyön suuntaamisen ja projektoinnin kannalta on välttämätöntä, että rahoitushaut painotuksineen ja hakehtoineen ovat avoinna yhtä aikaa. Näin kunnat pystyvät suunnittelemaan ohjausta, työnjakoa ja resurssointia kokonaisuuden huomioon ottaen. Hakujen samanaikaisuus helpottaa myös STM:n ja THL:n työtä hakemusten arvioinnissa ja vertailussa.

Valtionavustuksen yleisperiaate on, että kustannusten tukikelpoisuus alkaa aikaisintaan hakemuksen jättämisestä. Jos tarkoituksena on mahdollistaa kustannusten tukikelpoisuus esim. 1.1.2020 alkaen, kustannusten hyväksyttävyyden on todettava asetuksessa. Perusteluissa tulisi lisäksi todeta, että rauenneen valmisteluvaiheen aikana käynnistettyä kehittämistyötä voidaan jatkaa ja syventää tällä avustuksella. Näin vältetään riski siitä, että valvonnassa ja tarkastuksessa toimenpiteet tulkittaisiin aloitetuksi ennen hakemuksen jättämistä ja kustannukset sen vuoksi tukikelvottomiksi.

Yksityiskohtaiset kommentit pykälistä

2 §

Pykälän tulisi sisältää myös toimeenpano, sillä toiminnan tehostaminen ja kustannusnousun hillitseminen eivät toteudu pelkän suunnittelun avulla. Edellisen valmisteluvaiheen aikana tehtiin useita selvityksiä ja suunnitelmia, jotka odottavat pilotointia ja toteutusta.

Hankkeilta edellytetään 80 % väestöpohjaa, ellei tästä poikkeamiseen ole erityistä ja perusteltua syytä. Mahdollisia syitä olisi hyvä kuvata perustelumuistiossa ja hakuilmoituksessa.

4 §

Valtionavustuksen enimmäismäärä on nostettava 95 %:iin, jota noudatettiin edellisen vaiheen yleisvalmistelussa. Enimmäismäärän korottamista ehdotetusta 80 %:sta edellyttää se, että merkittävä osa hankkeiden kehittämistyöstä on valmistautumista tehtävien siirtämiseen kunnilta itsehallinnollisille maakunnille.

5 §

Hyväksyttäviin kustannuksiin tulisi lisätä omana kohtana projektihallinnoinnista aiheutuvat kustannukset.

Pykälään on lisättävä, mistä ajankohdasta lukien syntyneet kustannukset hyväksytään. Tukikelpoisiksi kustannuksiksi tulisi hyväksyä ennen hakemuksen jättämistä muodostuneet kohtuulliset hankevalmistelun kulut. Laadukas valmistelu sujuvoittaa hankkeen käynnistymistä ja vahvistaa kuntien sitoutumista isoon hankekokonaisuuteen.

9 §

Pykälässä tai sen perusteluissa tulisi huomioida tahtotila maakuntien yhteisten kehittämistoimenpiteiden suhteen.

10 §

Valtioavustuksen maksatus tulisi hoitaa joko 3-4 kk jaksoissa tai niin, että esim. 50 % avustuksesta maksetaan heti rahoituspäätöksen yhteydessä.

Kommentit perustelumuistioon

3 §

Asetuksen mukaan kunnat sopivat, mikä organisaatio toimii hankehallinnoijana. Perustelumuistiossa linjataan, että ”Avustusta myönnettäisiin yllä mainittuihin kohteisiin nykyisille palveluiden järjestämisvastuullisille toimijoille eli kunnille ja kuntayhtymille”. Muistion teksti on tarkistettava niin, että se ei sulje pois maakunnan liittoja mahdollisina hankehallinnoijina ja avustushakijoina kuntien niin sopiessa.

Peräaho Pirjo
Keski-Suomen liitto